

Směrnice České biskupské konference o službě katechisty

Bůh „chce, aby všichni lidé došli spásy a poznali pravdu“ (1 Tim 2,42). Proto Boží Duch vede ty, kdo uvěřili v Ježíše Krista, aby slovy i skutky svědčili o trojjediném Bohu, sloužili bližním v jejich potřebách, získávali Pánu učedníky a pomáhali jim osvojovat si jeho smýšlení. Toto povolání a poslání je společné celé církvi – a jmenovitě také věřícím laikům (*Christifideles laici*). Každého z nich Bůh volá ke svatosti, to je k dokonalosti lásky a k věrohodnému svědectví Kristu v každodenním osobním, rodinném, pracovním a společenském životě.¹ Některé muže a ženy pak Duch naplňuje apoštolskou horlivostí a umožňuje jim, aby zásadním a vytrvalým způsobem přispívali „k šíření víry a církve“,² tedy k tomu, aby i druzí, „povzbuzeni v srdci a spojení láskou, hluboce pochopili a plně poznali Boží tajemství, jímž je Kristus“ (Kol 2,2).

Veden tímto vědomím a ohledy na pastorační potřeby naší doby doplnil papež František rozhodnutí papeže sv. Pavla VI. o trvalé službě lektora a akolyty tím, že tato ministeria zpřístupnil ženám, a potom ještě nově ustanovil trvalou službu katechisty.³ Spolu s tím také pověřil biskupské konference, aby ji uvedly do praxe, rozhodly o kritériích pro její přijetí i pro její výkon a o nezbytné formaci. Tomu odpovídá následující směrnice České biskupské konference:

§ 1

Povaha služby

1. Služba katechisty má ráz specifického povolání. Boží Duch povzbuzuje věřícího laika, ženu či muže, aby v místní církvi přebíral spoluzodpovědnost za hlásání evangelia, předávání života víry a péči o společenství věřících. Biskup toto apoštolské charisma uznává a jménem Ježíše Krista pak věřícím laikům trvale svěřuje službu katechisty. Činí tak obřadem, který je konán při veřejné liturgické slavnosti, aby díky tomu katechisté konali službu víře „s větší autoritou u lidu“.⁴

2. Katechisté jsou ustanoveni k apoštolské „službě slova“ (srov. Sk 6,4: *diakonia tú logú*), kterou mají podle povahy svého obdarování konat prvním hlásáním, jež uvádí do kerygmatu, vzděláním dětí, mládeže a dospělých, jež uschopňuje k novému životu v Kristu a připravuje ke svátostem křesťanské iniciace, i doprovázením a trvalou formací, jež pokřtěným umožňuje, aby byli připraveni „obhájit se před každým, kdo se ptá po důvodech jejich naděje“ (1 Petr 3,15). Proto jsou katechisté povoláni také k tomu, aby hledali nové a odvážné způsoby hlásání evangelia a misijního působení, které umožní podnítit a znovu probudit víru v srdcích těch, kteří ji už nevnímají jako potřebnou.

¹ *Katechismus katolické církve*, č. 897–913; Jan Pavel II., posynodní apoštolský list *Christifideles laici* o povolání a poslání laiků ve světě z 30. prosince 1988, Praha 1996.

² Druhý vatikánský koncil, dekret *Ad gentes*, čl. 17; srov. Papežská rada pro novou evangelizaci, *Direktorium pro katechezi*, Karmelitánské nakladatelství, Praha 2022.

³ Pavel VI., apoštolský list *Ministeria quaedam* z 15. srpna 1972 [AAS 64 (1972) 529–534]; František, apoštolský list *Spiritus Domini* z 10. ledna 2021; týž, apoštolský list *Antiquum ministerium* z 10. května 2021; Kongregace pro bohoslužbu a svátosti, *List předsedům biskupských konferencí o obřadu ustanovení katechistů* z 13. prosince 2021.

⁴ Druhý vatikánský koncil, dekret *Ad gentes*, čl. 17.

3. Vedle toho může biskup s přihlédnutím k pastoračním potřebám místní církve katechistovi svěřit i další formy apoštolátu: vedení společné modlitby, zejména nedělní liturgie v nepřítomnosti kněze nebo jáhna; doprovázení nemocných; vedení pohřebních obřadů; formace a vedení ostatních katechistů; koordinace pastoračních iniciativ; lidský rozvoj dle sociální nauky církve; pomoc chudým; různé služby v rámci kategoriální pastorace; podpora vztahu mezi společenstvím a svěcenými služebníky. Biskup může delegovat katechistům, kteří jsou toho opravdu hodni a dobře připraveni, pověření vykonat tzv. malé (nebo jednoduché) exorcismy. Při nedostatku kněží může biskup katechistovi svěřit podíl na pastorační péči o farnost; spolu s tím ustanoví kněze, který bude jeho působení řídit mocí a zmocněními faráře.⁵

§ 2 **Podmínky**

1. Kandidáty služby katechisty (dále jen „kandidát“) mohou být věřící laici, ženy či muži, kteří

- a) završili 30 let a osvědčili se jako osoby lidsky zralé a vyrovnané;
- b) přijali svátosti křesťanské iniciace a žijí v souladu s vírou, mravy a disciplínou katolické církve;
- c) jsou pokojně a aktivně začleněni do společenství věřících jako věrní spolupracovníci kněží a jáhnů, ochotní konat službu tam, kde je to třeba;
- d) doložili pevnou vůli věrně sloužit Bohu a pomáhat křesťanskému lidu tím, že vyzráli v předchozí zkušenosti s katechetickou, respektive pastorační činností, kterou soustavně konali po dobu alespoň 10 let;
- e) získali náležitou formaci podle § 3;
- f) předložili diecéznímu biskupovi svobodně napsanou a podepsanou žádost o ustanovení ke službě katechisty.

2. Je žádoucí, aby do služby katechisty nebyli ustanovováni:

- a) ti, kdo započali cestu k jáhenskému a kněžskému svěcení a zejména ti, kdo byli přijati mezi kandidáty jáhenství a kněžství;
- b) ti, kdo sice aktivně působí ve farních nebo diecézních strukturách, nikoli však ve spojení s katechetickou praxí;
- c) ti, kdo vykonávají službu výhradně pro členy církevního hnutí;
- d) ti, kdo vyučují katolické náboženství ve školách, pokud nevykonávají také jiné církevní úkoly ve službě farnosti nebo diecéze.

§ 3 **Formace**

1. Do služby katechisty je přijímán kandidát, který splnil všechny tyto předpoklady:

- a) dosáhl na teologické fakultě akademický titul
 - bakalář v oblasti teologických věd, má-li mu být svěřen některý z jednodušších úkolů uvedených v § 1 odst. 2–3, nebo

⁵ *Kodex kanonického práva*, kán. 517 § 2.

- magistr v oblasti teologických věd, má-li mu být svěřen některý z náročnějších úkolů uvedených v § 1 odst. 2–3, nebo
 - magistr v oblasti teologických věd nebo v oblasti pedagogických věd zaměřených na přípravu učitelů náboženství, má-li mu být svěřen úkol učitele náboženství na základní či střední škole;⁶
- b) absolvoval v přiměřené míře programy celoživotního vzdělávání zaměřené na rozvoj
- teologických vědomostí,
 - pedagogických, didaktických a katechetických dovedností,
 - prevence v oblasti sexuálního zneužívání,
 - bezpečnosti práce a první pomoci.

2. Biskup může ze závažných důvodů povolat ke službě katechisty i věřícího laika, který nesplnil beze zbytku požadavky stanovené v odst. 1, ale dlouholetou katechetickou, respektive pastorační službou osvědčil nezbytné vědomosti a dovednosti a spolu s tím také splnil podmínky uvedené v § 2.

3. Katechisté jsou zavázáni k trvalé lidské, intelektuální a duchovní formaci.

§ 4 Postup

1. Biskup vede věřící k tomu, aby znali povahu služby, kterou katechisté konají, a aby je přijali jako „svědky víry, učitele a mystagogy, doprovázející a pedagogy, kteří učí jménem církve“.⁷

2. Biskup vede kněze a jáhny k tomu, aby s respektem přijímali skutečnost, že katechisté mají na základě svého povolání odpovědnost za oblast pastorece, která jim byla svěřena, a aby s nimi ochotně spolupracovali.⁸

3. Biskup vede katechisty k tomu, aby svou „laickou službu“, jež je založena na společném křesťanském stavu a královském kněžství a jež se „zásadně liší od svěcené služby“, konali ve spolupráci se svěcenými služebníky a pod jejich vedením.⁹

4. Biskup kněze, jáhny i věřící laiky povzbuzuje, aby byli vnímaví vůči tomu, zda se u někoho projevuje povolání ke službě slova, a aby případné kandidáty představili biskupovi. Kněz tak zpravidla činí tím, že biskupovi předloží kandidátovu žádost o ustanovení ke službě katechisty spolu se svým dobrozdáním (*testimonium*) a s dalšími

⁶ § 14 písm. a) a § 16 odst. 1 písm. b) zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících.

⁷ Kongregace pro bohoslužbu a svátosti, *Ritus De Institutione Catechistarum* z 13. prosince 2021.

⁸ Druhý vatikánský koncil, konstituce *Lumen gentium*, čl. 37: „Duchovní pastýři [...] at' uznávají a podporují důstojnost a odpovědnost laiků v církvi; at' rádi využívají jejich moudrých rad, svěřují jim s důvěrou úkoly ve službě církve a ponechávají jim svobodu a prostor k jednání, ba at' je povzbuzují k tomu, aby se dávali do práce i z vlastního podnětu. S otcovskou láskou at' v Kristu pečlivě zvažují všechny podněty, žádosti a přání, která přednášejí laici.“

⁹ Kongregace pro bohoslužbu a svátosti, *List předsedům biskupských konferencí o obřadu ustanovení katechistů*, č. 2 a 4. Srov. Druhý vatikánský koncil, konstituce *Lumen gentium*, čl. 37: „Laici [...] at' přijímají ochotně a s křesťanskou poslušností to, co stanoví duchovní pastýři jako Kristovi zástupci, jako učitelé a vedoucí církve. At' v tom následují příklad Krista, který svou poslušností až k smrti otevřel všem lidem blaženou cestu svobody Božích dětí.“

dokumenty, jimiž jsou: křestní list, životopis, doklady o dosaženém vzdělání a žije-li kandidát ve stavu manželském, také souhlas manžela či manželky.

5. Biskup se s kandidátem sejde k osobnímu rozhovoru, aby byl schopen posoudit, zda se u něj projevuje povolání ke službě katechisty. Poté rozhodne o dalším postupu. Může požadovat, aby kandidát doplnil svou formaci dle § 3 odst. 1.

6. Ustanovení do trvalé služby katechisty probíhá v souladu s platným ritem. Zpravidla se tak děje při mši svaté ve farnosti nebo v jiném společenství, kde má katechista působit.¹⁰

7. Biskup katechistovi uděluje kanonickou misii, jež je nezbytnou podmínkou působení jménem církve. Je-li to zapotřebí, upřesní dekretem konkrétní rozsah katechistovy služby.

8. Biskup odejme kanonickou misii katechistovi, který pozbyl předpoklady uvedené v § 2, či z jiných vážných důvodů.

9. Biskup učiní potřebná opatření, aby farní či diecézní struktura, ve které katechista působí, dostatečnou měrou zabezpečovala provozní prostředky pro jeho činnost.

10. Biskup může určit kněze či jáhna, jemuž svěří duchovní péči o katechisty na jejich osobní cestě ke svatosti v plném společenství s církví.

11. Pokud chce biskup změnit rozsah nebo místo výkonu katechistovy služby, činí tak změnou dekretu dle odst. 7, avšak po předchozí domluvě s ním a případně i s jeho manželským partnerem, neboť věřící laik není vůči biskupovi vázán stejným druhem poslušnosti jako svěcený služebník. Rozsah katechistovy služby musí být úměrný jeho formaci.

12. V případě, že je katechistovi svěřena služba takového rozsahu, který ji neumožňuje vykonávat dobrovolnicky, postará se biskup spravedlivou odměnou o jeho slušné živobytí a o sociální zabezpečení.¹¹

§ 5

Závěrečná ustanovení

1. Tato směrnice je stanovena na zkušební dobu pěti let.

2. Tato směrnice nabývá platnosti a účinnosti dne 1.1. 2024.

¹⁰ Kongregace pro bohoslužbu a svátosti, *Ritus De Institutione Catechistarum*.

¹¹ Druhý vatikánský koncil, dekret *Ad gentes*, čl. 17.